

ΣΟΝΑΤΑ - ΡΕΜΒΗ

ΚΑΘΗΣΕΝ εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου, ἐνηγκάλισθη τὸν ἀνώμαλον κορμὸν καὶ ἐστήριξε τὴν κουρασμένην κεφαλὴν τῆς στὸν ἀγαπημένον τῆς Φοίνικα, στὸ ὑπερήφανον αὐτὸ δένδρον τῶν Τροπικῶν, τὸ ὁποῖον ὀρεοῦται ὑψηλά, πολὺ ὑψηλά, πολὺ ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν ἐρηπτικήν Χλωρίδα, ἀπὸ τὰ χαμηλὰ βότανα καὶ ἀπὸ τοὺς σφριγῶντας θάμνους, ὑφῶται πρὸς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ λουσθῇ εἰς τὰ; γουσσὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, διὰ νὰ κολυμβήσῃ εἰς τὸ ἄπλετο φῶς, διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν "Ἡλιον . . .

Τὸ πνεῦμα τῆς, δηλητηριασμένον ἀπὸ τὰς τόσας τῆς ζωῆς πικρίας, κουρασμένον ἀπὸ ὅλας τὰς θλιβερότητας καὶ ὅλας τὰς ἀντιθέσεις τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀπλόνει τὰ μουνδιασμένα ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν πτερὰ του καὶ ἐλευθερον φεύγει, πετᾷ, πλανᾶται μακρὰν ὥσάν τὸν ἄνεμον ποῦ διασχίζει τὰς χαράδρας τοῦ βουνοῦ, σκορπᾷ ρίγη μακρυνῶν προαισθήσεων καὶ μαστίζει τὴν θάλασσαν στὸ πέρασμά του. Ἐκεῖ μακρὰν, εἰς τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν, εἰς τὴν παρθένον, τὴν ἔρημον ἔκτασιν, ἡ σκέψις τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὸν στεναγμὸν τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τὰς ἀθλιότητας τῆς αἰωνίου ἀνθρωπίνης ὀδύνης, ἀπὸ τὰ δάκρυα τῶν στερήσεων καὶ ἀπὸ τὰ ναυάγια τῆς ζωῆς, ἀπὸ κάθε τι, τὸ ὁποῖον ὥς καλύβη ἢ ὥς μέγαρον, ὥς περίλαμπρος ναὸς ἢ ὥς λησμονημένον ἐρείπιον, ὥς πρωτογενὴς τροχὸς ἢ ὥς πολυδαίδαλος μηχανὴ ἐτράφη μὲ σάρκα, ἐβάρη μὲ αἷμα, ἐζυμώθη μὲ ἀγωνίας καὶ πένθη καὶ ἀποπνέει γογγυσμούς, ἡ σκέψις τῆς, ἐκεῖ μακρὰν, ἡρώϊς τῆς θελήσεως, ἡρώϊς τοῦ ὀνείρου, ἐλευθερία παντὸς δεσμοῦ καὶ πάσης ἀλύτου εἰς τὴν ἀγνὴν ἀτμόσφαιραν τὴν ἀπ᾿ ἀλλαγμένην σηπτικῶν ἀναθυμιάσεων, ἀγαπᾷ νὰ χορεύῃ, ἐπαναστάτης καὶ καταλυτὴς τῶν λικνιστικῶν προλήψεων. Ὁ λογισμὸς τῆς ἐλευθερίας κορυμνίζει, τεμαχίζει, συντρίβει τὰ σὰ θὰ εἰδῶλα καὶ τὰ σκωληχερώτα ἰδανικὰ τῆς τυφλῆς, τῆς ταλαιπώρου ἀνθρωπότητος καὶ ἀρέσκεται νὰ ζῇ εἰς προαισθήσεις ὀνείρων καὶ ὀπτασιῶν ἐκεῖ μακρὰν, εἰς τὰ ἡλιόλουστα το-

πία, όπου τίποτε δὲν ἐνθυμίζει τὸν στενυχμὸν τοῦ ἄρτου καὶ τὸν πόνον τῆς ἐργασίας, τὰς χυδαίας ἀνάγκας τῆς ζωῆς καὶ τὸ δῶμα τῆς ὑπάρξεως, τὸ δῶμα τὸ γνωστὸν καὶ αἰώνιον, τὴν στενόχωρον κοίτην, ὅπου ὁ κόσμος κυλίστα ὡς κύμα ἀκαθάρτου ὕδατος, τὴν κοίτην τῆς βαναυσότητος καὶ τοῦ βορβόρου.

* *

Ἐκεῖ μακρὰν, εἰς τὴν ἀπάτητον κορυφὴν τοῦ λησιμονημένου, τοῦ παρθένου βουνοῦ, ἐπάνω εἰς τὰς γυμνάς, συμπεπλεγμένας ρίζας δύο κρημισμένων ἀπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ χρόνου κυπαρίσσω, ἐπάνω εἰς τὰς μαυρισμένας ρίζας καὶ τὰ πολυδαίδαλα τῶν ριζῶν συμπλέγματα ποῦ ζητοῦν νὰ δεσμεύσουν τὸ φάσμα μιᾶς ζωῆς παντοδυνάμου, μιᾶς ζωῆς σθεσθείσης διὰ παντός, ὁ λογισμὸς τῆς ἁπλωσης τὰς μαύρας πτέρυγας του καὶ ἤτένισε γύρω - τριγύρω τὴν ἀπέραντον ἑκτασιν. Καὶ τῆς ἐφάνη, ὅτι ὁ χρόνος σιγαλὰ, βουβὰ ὠπισθοδρόμησεν εἰς τὰ θλιβερά ἔχνη του καὶ ἡ σκέψις τῆς ἐνηγκαλίσθη τὰς ἡμέρας, τὰ ἔτη, τοὺς αἰῶνας, τὰς χιλιετηρίδας, ὅλον τὸ ἄθροισμα τῆς παρελθούσης ζωῆς, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἔζησεν ἀπὸ τὰς αὐγὰς τοῦ χρόνου μέχρι τῆς σήμερον. Καὶ ἀστραπιαίως διῆλθον πρὸ τῆς φαντασίας τῆς ὅλαι αἱ σθεσθεῖσαι γενεαὶ καὶ ἐκ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους ἀνέδυσε, πρὸ τῶν μελαγχολικῶν ὀφθαλμῶν τῆς, τὸ αἰώνιον μεγαθήριον μετὰ τὰς ἀπειραρίθμους ἀνθρωπίνους κεφαλὰς, αἰωνίως πανοῦργον, ἄγριον, ἔρπον, ψευδόμενον αἰωνίως, ψευδόμενον ἐνσυνειδήτως, ἐκουσίως, κρύπτον ὑπὸ τὰ ποικιλόχρωμα ῥάκη τῆς εὐσπλαγχνίας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας τὰς ἐρυθρότητας τοῦ προσώπου του, τὴν διψαν τοῦ αἵματος καὶ τὸν δηλητηριώδη ἐγώισμόν. Καὶ εἰς τὴν ἀπαύστως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς μεγεθυνομένην ὀπτασίαν ἔβλεπε τοὺς "Οχλοὺς κυλισμένους εἰς τὴν δουλείαν ὡς ἐκ τῆς ἐγγενοῦς ἀνάγκης νὰ τείνουν τὰς χεῖρας των, νὰ τείνουν τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν των εἰς τὰς ἀλύτους. Καὶ ἐσκέφθη, ὅτι μέχρι τῆς δύσεως τῶν αἰώνων ὁ ἄνθρωπος - Σκώληξ δὲν θ' ἀπαλλαγῇ ποτὲ τῶν ἀθλιότητων καὶ τῶν προλήψεων καὶ δὲν θὰ βλαστήσῃ ποτὲ εἰς τὰ στήθη του τὸ ἄγνόν αἶσθημα τῆς Ἐλευθερίας καὶ οἱ ἀδύνατοι ὀφθαλμοί, τοὺς ὁποίους τρομάζει τὸ φῶς, δὲν θὰ δυνηθῶσι ποτὲ νὰ ἐνατενίσωσι τὸ λευκόν, τὸ πάλλευκον φῶς τῆς ἀληθείας. Αἱ ἀσθενεῖς κραυγαὶ τῶν ὀλίγων, τῶν ὀλιγίστων, πνίγονται μέσα εἰς τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ λιθωντοῦ, αἱ ἀπειλητικαὶ κινήσεις τῶν "Οχλῶν ὁμοιάζουν συσπειρώσεις, συστροφὰς ἐρπετῶν καὶ

αἱ ἀνθρώπιναί μάζαι, τὰ τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν ρεύματα, ὁρέγονται πάντοτε νὰ κυλίσκωνται εἰς τὴν ἰλὺν καὶ τὴν σαπρίαν, τὴν ὁποίαν μοιραίως ἐγκλείουν τὰ ἀνθρώπινα. Ἰδοῦ, ἐκεῖ μακράν, εἰς μίαν πτυχήν τῆς ἐκτυλισσομένης ὀπτασίας, εἰς ψευδὴς ἥρωος κυριεύει, ἐκπλήττει, συγκινεῖ τὰ πλήθη μὲ τὴν ἄχρηστον δυνάμιν του τὴν ἐκδηλουμένην εἰς τὰς παλλομένας ἵνας τῶν τενόντων του καὶ τὰς σφυζούσας ἀρτηρίας τῶν κροτάφων του καὶ ἡ ἀρχικὴ συγκίνησις μεταδίδεται ὡς μόλυσμα, πολλαπλασιάζεται ἀπείρως ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον, μεγεθύνεται ὡς οἱ ὑδάτινοι κύκλοι γύρω — τριγύρω τοῦ πίπτοντος λίθου ἐντὸς τοῦ ἡρεμοῦντος ὕδατος καὶ ἡ συγκίνησις συνέρχεται εἰς ἐνιαῖον, ἀκράτητον ρεῦμα παλλισροῦν καὶ κλονίζον, ἀνατρέπον τὸν ἐφήμερον Θεόν. Καὶ ἰδοῦ ἐκεῖ εἰς ἄλλην πτυχήν τῆς ὡμῆς ὀπτασίας ἑκατοστύες θυμάτων, ἑκατόμβαι θυμάτων καὶ θανάτου συμπόσια καὶ νέοι σπαραγμοὶ καὶ νέαι ὀδύνη καὶ νέα πένθη θεραπεύουν τὴν ἀνάγκην τῶν φρικιάσεων καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν κλονισμῶν, σβύνουν τὴν ἄσβεστον δίψαν, κορεννύουν τὰ κοχλάζοντα, τὰ ἄγρια πάθη, τὰ ἐκχειλίζοντα πάθη, τὰ πλημμυροῦντα πάθη, τὰ μαϊνόμενα ρεύματα πάθους τοῦ αἰωνίου, τοῦ παλαιοῦ, τοῦ γνωρίμου κτήνους, τοῦ ἀνθρώπου - Πάνθηρος, τοῦ κτήνους τῶν δασῶν, τῶν σπηλαίων, τῶν ἀποκρήμνων βράχων καὶ τῶν λαβυρίνθων. Καὶ μὲ ἄφατον πικρίαν, μὲ πικρίαν ἀπογοητεύσεως ἐσκέφθη, ὅτι τὰ εὐαγγέλια τοῦ Βούδα, τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Χριστοῦ, αἱ θεωρίαι τοῦ Λεῖθνιτς, τοῦ Σπινόζα καὶ τοῦ Κάντ εἶνε φροῦδαί καὶ ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἐπὶ δεκάδας, χιλιάδας αἰώνων διδασκαλίας καὶ τὰ φιλοσοφικὰ θεωρήματα, ὁ γορίλλας τοῦ Ταῖν κοιμᾶται, φωλεύει πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου μορμολυκεῖου.

* *

Αἴφνης μακράν, πολὺ μακράν, ἐν ἀπόπτῳ, ἡ πλανωμένη, ἡ διψασμένη ποιητικὴ ψυχὴ τῆς διακρίνει κατὰ ὡς μαγικὴν, ἀσύλληπτον γέφυραν φωτός, φωτὸς λευκοῦ ἐν τῷ χρυσῷ, χρυσοῦ φωτὸς ἐν τῷ λευκῷ, διακρίνει δέσμην ἀκτίνων ἀπλουμένην ἐν τῇ ἡρεμίᾳ καὶ τῇ σιγῇ εἰς ἀτελεύτητον ὄνειρον κάλλους. Καὶ ἀκόμη μακράν, πολὺ μακράν, ἐν τῇ ὀριμάνσει τῶν αἰώνων τοῦ μέλλοντος, ἓνα κόσμον ἰδανικόν, ἀνεξερευνήτον, ἀπροσπέλαστον, ἀνέφικτον, κόσμον χωρὶς δυσαρμονίας καὶ θλίψεις, κόσμον δημιουργοῦντα ρυθμούς, πλάττοντα ἀρμονίας καὶ ὑφαίνοντα χορούς, κόσμον γελῶντα γέλῳτα ἀφάνταστον, κόσμον εὐθυ-

μοῦντα διονύσειον εὐθυμίαν καὶ διονύσειον χαρὰν μὲ τὴν ἀθωότητα παιδίου, κόσμον ὑψισμένον μὲ γοητείας καὶ μαγγανείας καὶ ἐκστάσεις, κόσμον ὀργιάζοντα μὲ τὰ ὄργια τῆς πρασινάδας καὶ τὰ ὄργια τῆς δρόσου καὶ τῆς εὐωδίας καὶ τοῦ χρώματος, κόσμον τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἀρετῆς, κόσμον ἐκπάγλου κάλλους, κόσμον ἀπλάστων ρυθμῶν, κόσμον λοχμῶν βαθυσκίων, λειμῶνων χλοερῶν, ἀσύλων δροσερῶν, κρησφυγέτων πλεγμένων — ὁποῖον παραλήρημα — μὲ χαμόκλαδὰ τῆς λήθης καὶ τῆς εὐτυχίας, κόσμον — ὄνειρον, κόσμον — ὄνειροπόλημα, ἀπλούμενον ἀπαλὰ, αἰωρούμενον μᾶλλον ὥς μίαν αἴγλην. Καὶ κάθε αὖρας πνοὴ συναπέφερεν εἰς τὰς ἀραχνοῦφάντους πτέρυγας τῆς τὴν φοικίαςιν ὅλων τῶν ὁρατῶν καὶ ὅλων τῶν ἀοράτων μυστηρίων τῆς φύσεως καὶ τῶν δασῶν αἱ ἀτραποὶ καὶ τῶν πάρκων αἱ δενδροστοιχίαι καὶ τὸ μαγευμένον ἀκρογιαλί καὶ τὰ μονοπάτια τοῦ βουνοῦ ἦσαν ὁδὸς εὐτυχίας.

Καὶ ἀόριστοι βόμβοι ἐβόμβουν εἰς τὰ ὦτα τῆς : ὀφείλεις νὰ ἐξευγενίσῃς τὸ πνεῦμα σου, ὀφείλεις νὰ γίνῃς ὑπερτέρα σαυτῆς διὰ νὰ ὑπερπηδήσῃς τὸν ἄνθρωπον - Κτῆνος, διὰ νὰ οἰκοδομήσῃς μίαν ἀπελευθέρωσιν. Θὰ ζήσῃς ἐν τῇ Ἰδέᾳ, ὅτι ἐκάστη Ζωὴ εἶνε τὸ ἄθροισμα Ζωῆς προηγηθείσης, Ζωῆς παρελθούσης καὶ εἶνε ἡ συνθήκη μελλούσης Ζωῆς. Μὴ πιστεύῃς, ὅτι εἶται ἀπλῶς τὸ αἶτιον, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἰδίας σου τύχης, ἀλλ' αἰσθάνθητι ὅλον τὸ τίμημα καὶ ὅλον τὸ βάρος τῆς κληρονομικότητος, τὴν ὁποίαν ἔλαβες καὶ τὴν ὁποίαν ὀφείλεις νὰ μεταβιβάσῃς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Σχημάτισε ἀκράδαντον τὴν πεποιθήσιν, ὅτι εἶσαι ὁ τηρητὴς ἀγωγὸς-πολλαπλῆς δράσεως, ἥτις αὖριον, ἡ μετὰ ἓνα αἰῶνα, ἡ εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ Χρόνου, δυνατόν νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς ἐκδηλώσεις ὑπερόχους καὶ ἔλπιζε, ὅτι θὰ γίνῃ αὖριον. Καὶ τότε ἡσθάνθη νὰ πλημμυρῇ τὴν καρδίαν τῆς κατὰ τι, τὸ ὁποῖον ὠμοιάζε πρὸς τρόμον, πρὸς ἀγωνίαν, πρὸς νέαν ἀγωνίαν καὶ νέαν φοικίαςιν καὶ τότε τὸ πνεῦμα τῆς ὑψώθη εἰς αἶνον πρὸς τὴν καλλονήν, πρὸς τὸ πολύμορφον κάλλος τῆς φύσεως καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῶν περασμένων αἰώνων, πρὸς ἐκείνους ἐκ τῶν προγόνων, οἵτινες ἐγνώρισαν τὴν χαρὰν καὶ τὸ κάλλος, οἵτινες ἀπήλαυσαν τοῦ κάλλους, οἵτινες ἐσχόρπισαν ὥς βροχὴν τὰ πέταλα τῶν ρόδων καὶ τῇ μετεβίβασαν τὸ πλούσιον καὶ φλογερὸν αἶμα των. Καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἡυλόγει τοὺς προγόνους διὰ τὰς ἀφάτους μελωδίας, τὰς ὁποίας ἐνωτίσθησαν, διὰ τὰς ὠραίας πληγὰς, τὰς ὁποίας ἤνοιξαν, διὰ τὰς ὠραίας πυράς, τὰς ὁποίας ἤναψαν, διὰ τοὺς ὠραίους κύλικας, τοὺς ὁποίους ἐκένωσαν, δι' ὅλας τὰς γοητείας,

τὰς ὁποίας ἐρρόφηταν, δι' ὅλας τὰς φρικιάσεις, τὰς ὁποίας ἐφρικίασαν, δι' ὅλας τὰς ἱεράς συγκινήσεις, δι' ὅλην τὴν μέθην τοῦ κάλλους καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας, τὴν ὁποίαν ἐμέθυσαν, τοὺς προγόνους τοὺς εὐθυμήσαντας, τοὺς γελάσαντας, τοὺς νικήσαντας τὸν πόνον, τοὺς προγόνους, οἱ ὅποιοι τῇ ἐχάρισαν τὰς πέντε τῆς σαρκὸς αἰσθήσεις, εἰς τὰς ὁποίας κατοπτρίζεται ὡς εἰς πέντε βαθεῖας καὶ εὐρεῖας θαλάσσας τὸ ἀφάνταστον, τὸ ἄπλαστον τῆς φύσεως κάλλος.

* * *

Καὶ τώρα, ἐνῶ ὁ ἥλιος κουρασμένος κλίνει ν' ἀναπαυθῇ στὰ χρυσογάλαζα, βελουδίνα κύματα, ἡ ταξιδευτρά τῶν οὐρανῶν φαντασία τῆς ἀργοκλείει τὰ ὀλόλαμπρα πτερά τῆς καὶ τὴν επαναφέρει εἰς τὸν κόσμον τῆς καθημερινῆς, τῆς ἐφημέρου ζωῆς. Ἡ πραγματικότης ἐπανέρχεται εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ αἰσθάνεται τὸν χρόνον τρέχοντα καὶ τὴν ζωὴν ρέουσιν. Ἡ φλόξ τοῦ αἵματός τῆς ὠχρίᾳ καὶ σθέννυται.

Θὰ ἐξαφανισθῇ ὀλιγώτερον εὐτυχῆς ἀπὸ τὰ ἀγάλματα ποῦ ὑψοῦνται μαρτύρια χαρᾶς ἐπὶ τῶν αετωμάτων τῶν ἐρείπιων. Θὰ διαλυθῇ ἄγνωστος διὰ παντός, ἐνῶ τὰ ἐρείπια τῶν λίθων θὰ διατηρηθῶσι μέσα εἰς τὰ ὑγρά ἐρέβη, μεταξύ τῶν ριζῶν τῶν ἀνθέων, καὶ μίαν ἡμέραν ἐκθαπτόμενα θὰ θεωρηθῶσιν ἱερά, ἀθάνατα δῶρα τῆς Γῆς πρὸς τὴν ἐν ἐκστάσει γονυπετοῦσαν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ.

Καὶ ἐγκατέλειψε τὴν ρίζαν τοῦ ἀγαπημένου τῆς δένδρου καὶ ἀπεμακρύνθη τοῦ ἀγαπημένου τῆς Φοίνικος, τοῦ ὑπερηφάνου αὐτοῦ δένδρου τῶν Τροπικῶν, ψυθυρίζουσα τοὺς λόγους τοῦ Πιτράρχου :

«Non ego loquar omnibus, sed tibi, sed mihi et his . . . »

Ἀλεξάνδρεια

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

εἰς γυναῖκα τοῦ κόσμου

Αὐ' ὅτου ἐκαυχῆθήκες πῶς ἔγινες τοῦ κόσμου,
 'ς αὐτὸν κι' ὄχι 'ς τὸν ἄνδρα σου ἀνήκεις, βλέπω, φῶς μου.
 "Ολοι γελοῦν, ὅταν γελᾷς τὸν ἄνδρα σου μὲ χάρη,
 κι' ὁ κόσμος σ' ἔχει τούμπανο κι' αὐτὸς κρυφὸ ναμάρη.

Γ. Απ.